

ДЕШЕВА КНИЖКА

ДВОТИЖНЕВИК

МУСОЛІНІ

ДЕШЕВА КНИЖКА

ВИХОДИТЬ ВІД 1. ЖОВТНЯ ДО 1. КВІТНЯ ДВА РАЗИ
В МІСЯЦЬ, А ВІД 1. КВІТНЯ ДО 1. ЖОВТНЯ ОДИН
РАЗ У МІСЯЦЬ (ПОДВІЙНО НУМЕРОВАНИМИ ВИ-
ПУСКАМИ)

ПЕРЕДПЛАТА:

Річна — 2.40 зл.
Піврічна — 1.50 зл.

АДРЕСА:

В-во „ДЕШЕВА КНИЖКА“, Львів,
вул. Гродзиських 1. III. п.
(Ч. розр. конта: 130)

Зміст цього числа:

МУСОЛІНІ, ВОЖДЬ ФАШИ-
СТІВСЬКОЇ ІТАЛІЇ: — Людина й
ідея. — Коваленко з Предаппіо.
— Редактор і політичний діяч. —
Світова війна, Мусоліні у фронто-
вій лінії. — „Ні! ні! ні!“ — Марш
на Рим. — Фашистівська держава.
— Диктатор приватно. — ДО ВСІХ
ПІОНІРІВ, ЗАСТУПНИКІВ ТА ПЕ-
РЕДПЛАТНИКІВ. — ОГОЛОШЕН-
НЯ.

В бібліотеці життєписів славних
людей, що появляється від січня
1938 р. як поодинокі випуски „Д-
ШЕВОЇ КНИЖКИ“, вийшли до-
такі книжечки:

1. Іван Маркович: РУЗВЕЛТ,
вождь усміхнутої революції;
2. Тріяріус: ГАННІБАЛЬ, самі-
тний полководець;
3. Сава Крин: НАПОЛЕОН, гро-
тій війни;
4. І. Байда: ДЖІНГІСХАН, за-
войовник світу;
5. Р. Богданович: КЕМАЛЬ А
ТАТЮРК, диктатор Туреччини;
6. Ярослав Гармаш: ГІТЛЕР,
будівничий Великої Німеччини.
7. Іван Обух: ДЕ-ВАЛЕРА, на-
ціональний герой Ірландії.
8. В. Петрович: КЛЕМАНСО
„Старий Тигр“.

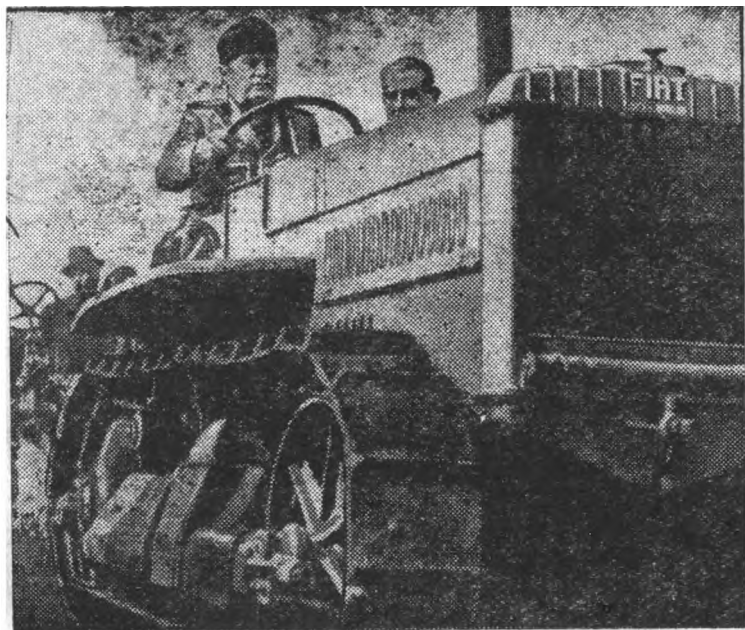
Черговий випуск ДШЕВОЇ
КНИЖКИ“ подасть життєпис Си-
мона Болівара, славного борця за
визволення Південної Америки
зпід еспанського ярма.

Кожна книжечка написана по-
пулярно й зрозуміло, в приступ-
ний спосіб подає дії життя, й чи-
нів великих людей.

СВЯТОСЛАВ БОЯРИЧ

МУСОЛІНІ

Вождь фашистівської Італії

Мусоліні кладе велику вагу на піднесення італійського хліборобства, висушує мочари та багна й замінює їх на управну площу. На ілюстрації бачимо вождя фашистівської Італії, як сам провадить трактор по щойно висушених Понтійських багнах під Римом.

MINISTERO DELL'AERONAUTICA

Verbale di nomine e Pilote Militare di Aeroplano del
S. E. Benito Mussolini

LA SOTTONOTATA COMMISSIONE

CONSTATATO che *S. E. Benito Mussolini*

ha svolto il precritto numero di ore di volo ed altri ed eseguite le seguenti prove previste dal regolamento:

- entrata in campo con volo librato continuo da m. 1500 (ritraggio);
- salto alla quota di m. 3.500;
- otto in volo (5 circuiti in forma di otto alla quota di m. 600)

DICHIARA

che *S. E. Benito Mussolini*
ha conseguito l'idoneità per la nomina a pilota militare di apparecchio **5 81**
il **12 Gennaio 1937**. XV

Roma, il **12 Gennaio 1937**. XV

LA COMMISSIONE

il Membro

il Membro

W. Di Vittorio *A. Franzoni*
Di Vittorio

Мусоліні скінчив летунський вишкіл. Бачимо його як пілота та його дипльом на летуна.

Людина й ідея

Залюбки прислухаємося до подій на Апенінському півострові. Слідкуємо за кожним устроєвим та політичним ділом Італії. Розважуємо всі можливості розвитку й розросту фашистівської держави. А всі наші симпатії по стороні тієї фашистівської держави, так немов би вона була для нас чимось дуже близьким.

Чому це так? Адже Італія не є сусідом українських земель. Українці ніколи не були союзниками Італії, історія ніколи не спрягала разом долі нашої нації з нацією фашистів. Ані сусіди, ані близькі приятелі, — а проте так ми собі близькі! Бо доля італійського народу дуже подібна до долі українського народу. В минувшині і Італія і Україна пройшли страсний шлях боротьби за існування й визволення. Тільки кінець боротьби 40-мільйонного італійського народу був інший ніж наших Визвольних Змагань. Італія покорила того ворога, перед якими не встоялись українці. Покорила тому, що мала вождя, а українському народові в рішальну хвилину забракло великої людини. Італія сьогодні сталася передовою потугою в світі, а на Україні червоний терор гуляє.

Ось чому ми глядимо так на Італію: дивимось на неї як на приклад. Може, коли б над Дніпром тепер існувала сильна українська держава, — може змагалася б із Італією за впливи на Балканському півострові та на Близькому Сході. Може в майбутності Україна з політично-господарських причин буде ворогувати з Італією — в політиці ніхто не дивиться на симпатії, поміж націями панує вовчий закон. Але проте ні такі можливості ні ніякі майбутні дуже правдоподібні українсько-італійські зударі не перешкоджують нам сьогодні захоплюватися Італією, фашизмом і Мусоліні — як світлим прикладом нації, що по півтори тисячі років двигнулася з загального занепаду й від-

родила величаву історію стариннього Риму. Ішли століття, миналися здобутки гордих „синів вовчиці“*) губилися серед крамол і міжусобиць, наїзники пустошили батьківщину великого Цезаря**), чужі авантюристи й князенки влаштовувалися в соняшній та багатій Італії, як на власному подвір'ї. Здавалося, всі забули вже минуле Італії, забули, як колись в старині Рим володів майже всією Європою й цілим Середземним морем. А нащадків тих колишніх панів світу обкидували кругом погордою й обидою.

Але прийшов нарешті час, що римська вовчиця проснулася. І залопотіли знов римські вірли. Воскресла відгомонила слава, відродилася давня могутність. Італійська нація ввійшла в круг великих потуг світу та прискішеним кроком маршує до своєї цілі: зайняти перше місце.

Бо в її проводі знайшлася людина дуже високої міри, великий вождь. 40 мільйонів це була пуста цифра, славна минушина це були тільки руїни для туристів, багата країна сталася тільки безпанським загоном, де переганялися чужі імперіялісти. А прийшов вождь — і сорок мільйонів сталося цифрою озброєної армії й багата земля забилася живчиком гарячої крові. Минуле втілилося в дійсність, у теперішнє. „Мусоліні“ і „фашизм“ — сталися поняттями сили, розросту, великого майбутнього. Коли ще недавно Італія навіть за півмільйона жертв у світовій війні не могла добитися від інших великодержав права на вільне існування, — то фашизм і Мусоліні 2 тисячами вбитих вояків завойовують для Італії в три рази більшу від материку

*) Існував переказ, що Рим оснували браття: Ромуль і Рем. Їх маленькими викинуто в поле — братів знайшла вовчиця й викормила своїм молоком. Звідсіль пішла назва для старинніх римлян, нащадків Ромуля й Рема: „сини вовчиці“. Ту ж назву надав Мусоліні для організації наймолодших італійців.

**) Кай Юлій Цезар — найславніший вождь стариннього Риму. Про нього вийшла в 1937 р. брошурка „Дешевої Книжки“ п. н.: „Цезар Імператор“.

кольонію. А коли ворог, могутча й страшна Англія, скрегоче залізними зубами й грозить гарматами — то в Римі хіочуть собі в кулак на ті погрози. Коли ще недавно італійці в голоді шукали по чужих землях зарібку, то сьогодні мають стільки теренів для кольонізації й земних скарбів, що кличуть інші народи до своїх кольоній на багатства.

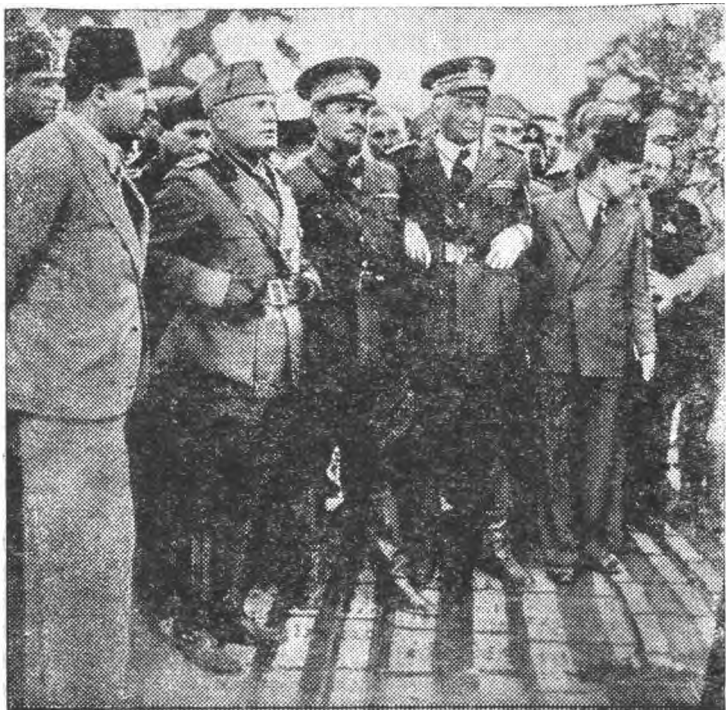
„Фашизм“ і „Мусоліні“ — ці два великі поняття вирвали Італію з нужди й вивели її на передове місце. А поняття ці — нероздільні, тісно звязані з собою. Вони означають велику внутрішню революцію однієї нації — революцію політичну, господарську, соціяльну, культурну, моральну. Вони означають, що цілим життям цілої держави кермує одна людина. В Венецькій Палаті в Римі, в великій салі, де колись мешкали князі й папи, є тільки одне бюрко й три крісла. За бюрком сидить мозок і керма фашистівської Італії, Беніто Мусоліні, вождь фашистівської партії, премієр міністрів та міністер кількох ресортів. Там приходять до нього його урядовці й складають звіти. Там дістають накази, що мусять бути виконані до найменших подробиць. В тій салі Венецької Палати повстають пляни й напрямні, які пізніш дістають міністри, фашистівські секретарі, губернатори провінцій, генерали, провідники робітничих та селянських профорганізацій, промисловці й банкирі, дипломати, агенти, вчені, молодь. Дістають, щоб перевести їх у діло, а про вислід мають повідомити вождя. Фашистівська Італія сталася ніби скомплікованою великанською машиною: кожне колісцятко, наоливлене й сконтрольоване, справно виконує призначену йому роботу, одне за одне зазублене, безпереривно в русі, щоб справно й докладно йшла ціла машина. Мусоліні це той контрольор, що слідкує за справністю тієї машини. Але він є й тим, що ту машину пустив у рух! Він це обчислив темпо руху, він змінє колісцятка в машині, він її призначає то до мирної господарської праці, то до воєнного удару.

Той спосіб, що ним повстала й ним рухається машина та кожний у ній трибок, кожне коліщатко, кожна вісь — той спосіб це фашизм, італійський корпоративний націоналізм. Властиво, фашизм не є винаходом Мусоліні. Фашизм існував ще прикінці XIX ст. Боротьба поміж політичними партіями й нездарна господарська політика доводили край до упадку, до господарської руїни. Найбільше на тому терпіло італійське селянство. І на Сицилії, в тому шпихлірі Італії, повстали селянські гуртові союзи для оборони своїх інтересів. За членський знак узяли собі староримські фашиє — вязанку прутів: один прут легко зломити, але вязанку годі. Парляментарні політики скоро здавили цей стихійний селянський рух. Вдруге фашизм — оте народне гурцківство — віродив був уже Мусоліні, як виступив із соціалістичної партії й почав пропагувати війну. Зорганізував тоді юнацькі гурти — „фаши ді аціоне ріволуціонарія“. Аж третя фашистівська організація — „Фаши ді комбатімента“ — сповнила свою місію віродження Італії. В фашистів програми не було, фашистівська доктрина народилася в боях за новий лад, за піднесення батьківщини, за розріст Італії. Мусоліні був спершу організатором, а щойно пізніш ідеологом. Він завжди проти докладних програмових сформувань. Коли змінюються ситуації — треба відмінно поводитися, коли приходять нові завдання — треба до них пристосуватися. Ідеї творять люди, отже люди можуть і повинні їх змінювати, інакше ідея закостеніє. Людина перед програмою — ось начальна засада фашистівського руху.

Саме тому фашизм такий рухливий, здібний до життя. В нього не ортодоксійні заложення на передовому місці, але — воля вождя. Програма мусить кожночносно пристосовуватись до життєвих завдань, а пристосовувати її зуміється тільки тоді, коли всім рухом і всім життям країни кермує одна людина, вождь,

при помочі гурту, організації.

Але найбільша сила фашизму міститься в його вожді, в Мусоліні. Той італійський диктатор не має для себе порівняння, ніюдин із чоловічих політиків наших днів не доростає йому до п'ят. Син коваля, а потому народній учитель, муляр і редактор перевищив на ціле небо усі короновані голови дідичних блазнів.

Мусоліні відвідує італійську кольонію в Африці — Лібію. На ілюстрації бачимо його з губернатором Лібії, марш. І. Бальбо (ліворуч Мусоліні, з борідкою), як приглядається забавам, влаштованим тубильцями на його шану.

Він, що знання здобув самоосвітою, в глухий кут заганяє всіх вихованків дипломатичних високих шкіл. Сам, без нічийої помочі, без протекцій і поручень, тільки власними силами й власними здібностями вибився наверх. Зазнав усіх злиднів — тим краще розуміє недостаток та інтерес широких працюючих мас. Був колись соціалістом — тим успішніш зумів розправитись із соціал-комуною, залишаючи соціяльну програму для фашистівського ладу. Визнається в усіх справах, бо постійно читає й учиться — навіть тепер, коли є премієром; тому найкраще з усіх шефів держав визнається в усіх політичних питаннях. А в крові вже, мабуть, має ту снагу, що називається талантом провідництва. Постава в нього як у римського легіоніста, говорить як золотоустий, а з слів його бе віра, сила, певність себе. Знає чого хоче, знає способи, що ведуть до наміченої цілі. Ніколи не вагається, але й ніколи не помиляється. Йде на пролім і тому доконує завдань, які виглядають на неможливі й неможливі. А всі свої здібності, всі таланти, всю гігантну працю, на яку здібний тільки він Мусоліні, — все віддав для своєї батьківщини. Ніяких пустих титулів, ніяких надмірних почестей для себе не бажає — приватно це найскромніша людина. Тому він великий, тому твір його — італійська імперія — виростає на першу силу в світі.

І тому ми, українці, подивляємо його й його фашизм. У нашу рішальну хвилину забракло нам провідника тієї міри, що Мусоліні, не було в нас сили, яка в Італії в фашизмі сполучила політичні напрямні з соціяльним підложжям нації, — тому наші Визвольні Змагання не дали політичного успіху, хоча коштували націю стільки крові й жертв. Приклад Мусоліні й фашизму доказує, що нації не поведуть угору ні соціялістичні ні ніякі інші демагоги. Ані бувші адютанти бувших генералів. Тут треба типу справжнього вождя — як у нас Хмельницький, як в Італії Мусоліні. І треба

національного руху без скостенілих програм, але з живим відзивом на всі події.

Про Мусоліні й фашизм існує сьогодні велика література, і в українській мові теж*). Українці, може ще найбільш із усіх, цікавляться ростом фашизму та італійської нації, самою особою Беніта Мусоліні. І коли приклади можуть мати деякий вплив на життя, то приклад Мусоліні є безперечно найбільш світлий і найбільш підходить до наслідування. Звичайно, тільки тоді, коли в нас знайдуться люди тієї природної величини, що італійський вождь, а не марні підмінки. І щойно тоді, коли зрозуміємо, що поняття „Мусоліні“ й „фашизм“ виповнені незвичайно багатим змістом. Фашизм — ідея нації, що серед найбільш несприятливих зовнішніх та внутрішніх обставин змагає до імперіального розросту. Мусоліні — дійсне оформлення ідеї, її творець та організатор, її керманич і вождь.

Коваленко з Предаппіо

29 липня 1883 р. в Предаппіо** вродився хлопець Беніто Мусоліні. Батько його був сільським ковалем. Мати Беніта, Роза Мусоліні, вчителювала в Предаппіо.

Беніто змалку був воевничої вдачі. „Був я справжній розбишака, неспокійний, докучливий“ — пише пізніш про себе. — „Нераз до хати вертався з розбитою головою. Але потому мстився!“ Нишпорив по чужих городах, зорганізував ватагу таких же дітваків як сам і разом із ними виправлявся видирати совні гнізда та красти овочі з сусідських садів. Раз наскочив

*) До писання тієї брошури були використані такі книжки: 1. М. Островерхи „Мусоліні, людина й чин“, 2. М. Островерхи „Нова імперія“, 3. Б. Мусоліні „Доктрина фашизму“, 4. Б. Мусоліні „Навігаре нецесе“ — всі ті книжки в українській мові. А крім того: 5. А. Цішки „Сьогоднішня Італія“, 6. Е. Людвіга „Розмови з Мусоліні“, 7. М. Сарфатті „Вождь“.

**) Місцевість Предаппіо лежить у повіті Форлі романської округи (в Італії), яка притикає до Адрійського моря.

їх власник саду. Хлопці повтікали, а той, що тряс дерево, переляканий упав і зламав ногу. Беніто вернувся й забрав товариша з собою, хоч господар із рушницею наступав їм на п'яти.

Раз сусідський хлопець, старший і більший, побив його. Беніто з плачем вернувся додому. „Хто тебе набив?“ — спитався батько. — „Хтось більший від тебе? І ти йому не віддав?“ І вдарив сина в лице: — „Учися боронитися як мужчина, а не пхитькай як баба“. Беніто зараз же перестав плакати. Підшукав камінь, цілий день його гострив, а ввечері настиг свого противника й побив його. Товк йому гострим каменем голову, доки не побачив, що йде кров.

А знов раз побачив, що старенький сусід сапав у своєму городі. Підбіг до нього, відібрав сапу й проробив за старого кілька годин.

Такий був той малий Беніто, син коваля-революціонера й учительки. Між 4-тим і 5-тим роком життя навчився читати з букваря, до 9-ти років учився в своїй матері, а потім у вищепочатковій школі учителя Сільвіо Марані. Потім мати вимогла на ковалеві, щоб післав сина до міста Фаенца, до школи оо. Салезіянців. В оо. Салезіянців у харчівні було три столи: середній, шляхтичів і звичайний. Беніто їв за звичайним, найбіднішим. Болючо відчував те упокорення. Біду міг перенести, але упокорення ніколи. Бунтувався. Два рази викидали його із школи, а ігумен йому казав:

— Мусоліні, сумління в тебе чорне, як пекло!

Читає дуже багато, старих римських істориків і поетів. Він у тому віці, що книжка править за найкращого друга.

До рідної хати вертається із дипломом народного вчителя. Як 18-літній юнак дістає, по довгих стараннях, місце вчителя в народній школі в Гуальтієрі Емілія. „В одне понуре й сумне полудне прибув я туди“ — згадує. „Найшов я приміщення — харч і кімнату — за 40 лірів місячно. А моя платня за вчительство

була 56 лірів. Не було чому радіти. На другий день уранці я пішов до школи, до якої було два кілометри. Мав я майже сорок хлопчаків дуже лагідної вдачі. Я їх полюбив... Цілі пополудня й вечері були вільні. Круг знайомих поширювався... Кожної неділі були танці. Ходив і я танцювати. А місяці нишком минали...“ Читав даліше, поширював своє знання, познайомлювався з писаннями соціалістичних ідеологів.

А місяці минали...

На літні вакації „я постановив виїхати до Швейцарії й спробувати щастя ще там. Зателеграфував до матері, щоб прислала конечну суму грошей. І мати телеграфічно прислала мені 45 лірів. Ввечері 9-того липня я прибув до Кяссо. Вижидаючи потягу, купив я італійський часопис „Секольо“. І в тому часописі я вчитав, що мого батька арештували. Це мене вразило до болю“. Олександра Мусоліні замкнули за соціалістичну бучу підчас виборів. „Та вістка про арешт мого батька поставила мене на розпутті: вертатися, чи даліше їхати? Я постановив даліше їхати“. І Мусоліні їде по щастя до Швейцарії, маючи в кишені 2 ліри й 10 центезімів. Щастя може чекати такого бідака? Хіба голод і біда. В Івердоні нанявся за робітника при будові. 11 годин денно виносити каміння на другий поверх, аж мязи пухли. Та й праці тієї було всього два дні.

Поїхав до Льозанні. Проїв зароблені гроші, голодний, ночує під мостом. Але, коли якийсь земляк дає йому кілька сотиків, гордий коваленко з Предаппіо навзамену обдаровує його своїм штилетом: не хоче милостині.

Раз під мостом застукав його поліціант і заарештував як волокиту. По 24 годинах його випустили — це був перший арешт Беніта Мусоліні. Пізніш закоштував нераз тюрем Швейцарії, Німеччини, Австрії, Італії. „Я сидів у тюрмі 11 разів“ — оповідав пізніш, коли вже став диктатором. — „І то в чотирьох державах. Замикали мене в Берні, Льозанні, Женеві, Трентіно й

Форлі, а декуди навіть кількакратно. За кожним разом був це для мене дуже пожаданий відпочинок, бо інакше відпочити я не мав змоги“.

Нарешті, по перших прикрих місяцях, щастя таки йому всміхнулося. Дістав працю як муляр, але тільки на літо. Взимі стає за післанця в винарні. За місце на горищі, двічі денно юшку й хліб тащить цілий божий день вино по покупцях, сам босий, обдертий, без капелюха. І далше вперто читає, ходить до університету на виклади. Знайомиться з щораз новими людьми, що зїзджаються з усіх-усюдів до того швайцарського міста.

За ним слідкувала поліція як за підозрілим політично чужинцем. Виселили раз — вихитрився переїхати за французький кордон, потому до великого університетського осередку, до Цюріха. Але вкінці викинули таки до Італії. В батьківщині покликали до військової служби, та потому звільнили. Мати сильно нездужала й зараз померла. Це був дуже важкий удар для Беніта. Батько сильно підтоптався — Беніто помагає йому в господарстві. По цілоденній праці сідають оба й разом прочитують книжки Макіявелі, Шопенгавера, Нічше, Штірнера. В шкільному році 1907—08 учителює в Тольмеццо. І знов учиться сам! У вченого пралата студіює латинську й грецьку мову. Крім того з нього робиться політичний діяч — дає відчити, організує віча й промовляє на них, критикує уряд. Поліція хотіла за одне таке віче його арештувати. Беніто втік у гори й там кілька днів ховався. За те не хотіли прийняти на другий рік на посаду вчителя. Мусоліні перейшов до іншої місцевости й у приватній школі вчив французької мови. Там його заарештували. Коли по нього прийшла поліція, читав книжку.

— Почекайте — сказав. — Зараз скінчу розділ і йду з вами.

Так скінчив перший розділ свого життя коваленко з Предапнію. Відтепер уже його життя звязане з по-

літичним життям Італії. Перші бурливі дні науки й бोरикання із долею загартували того юнака до твердої боротьби за суспільні ідеали. Перші спроби публичної діяльності приготували Беніта Мусоліні до діяльності на широкій арені.

Редактор і політичний діяч

Італійські соціалісти під Австрією покликали Беніта Мусоліні до Тренто (Трієнт, Тридент — місто в південньому Тиролі) на становище секретаря організації „Камера дель Ляворо“. Мусоліні з головою пірнув у працю. Крім науки — а Мусоліні вчився, читав завжди, від наймолодших років по сьогоднішній день! — та організаційних справ, писав до часописів політичні й пропагандові статті, писав оповідання й повісті, наукові праці, історичні студії. Скоро його австрійська влада заарештувала за італійську визвольницьку пропаганду й закованого відставила до кордону. Із того побуту в Тренто скористав багато — навчився ставити справи національні понад соціалістичні. Написав брошуру, в якій змалював положення італійців в австрійській займанщині й прийшов до wniosку, що існуючий стан може поправити тільки війна Італії з Австрією. Вже тоді, в 1909 р., передбачував, що в війні Австрія буде розбита й примушена забратися з території з італійським населенням.

В 1910 р. у місті Форлі, де став секретарем соціалістичної федерації, почав видавати тижневик „Боротьба кляс“. Той провінційний часопис був так знаменито редагований, а статті в ньому так глибокі й повні розмаху, що всі інші часописи дають передруки з „Боротьби кляс“. Але той провінційний редактор, член і секретар соціалістичної партійної організації — він ані трохи не думає підпорядкуватись поглядам партійних вожака. Його слово палке й революційне, але саме тому воно „еретичне“. Інші соціалістичні часописи нападають на нього, прозивають його від „джигунів“,

„запроданців“ та „півголовків“. Бо Мусоліні писав про соціалістичні верхи як про „великого трупа на сцені комедії третьої Італії“, як про „аптику, що банкрутує“. Його соціалізм „це війна, а в війні — горе милосерним. Тільки йдучи цим шляхом можна дійти до цілі і соціалізм тоді не стане крайною дармоїдів для політиканів і для слабих. Це не є справа для торговців, не гра для політиканів, не мрія для романтиків. Це зусилля підйому одиниці й громади, морального й матеріального“. Бачимо — соціалізм для Мусоліні вже тоді не був випханою лялькою для забави демагогів і здитинілих політиків, але був справою національного й морального життя спільноти. Такий соціалізм перещепив він у фашистівський націоналізм.

Місто Форлі, місто діяльності Беніта Мусоліні, стає твердинею опозиційного соціалізму. Батьком і вождем опозиції — Мусоліні. Це людина, що виросла понад головних партійних верховладів. По цілій душі він революціонер. В Форлі зорганізував і революцію в 1911 р., коли Італія готовилася до кольоніальної війни в африканській Лівії. Мусоліні не був проти кольоніальних заборів, хотів тільки, щоб до такої війни як слід підготувитися. І перше ніж здобувати кольонії, треба впорядкувати державу внутрі.

„Революція“ в Форлі скінчилася при першому виступі війська. Мусоліні засудили на 5 місяців тюрми, але тим ще додали йому слави. А два виступи на соціалістичних зїздах, у Міляно та в Реджіо Емілія, здобувають йому популярність і подив. Про нього пишуть як про чудового промовця й... „будучого володаря партії“. В грудні 1912 р. віддають йому редакцію щоденника „Аванті“ (Вперед) у Міляно. За короткий час підносить його тираж із 40.000 до 100.000. Сам пише політичні статті — тому „Аванті“ такий почитаний. Виступає проти масонерії й побиває її; вдруге, але вже нещадно й із коренем, розбиває масонів тоді, коли правив уже Італією з фашистами.

Світова війна —

Мусоліні у фронтовій лінії

1914 рік. Вбивство в Сараєві. Світова війна...

Італія була союзницею Австрії й Німеччині — повинна б була виступити по їхній стороні. Та італійці ненавиділи габсбурзької монархії. Памятали, як кількадесят років тому боролися проти Австрії за визволення й зєдинення Італії. Памятали про австрійський гнет італійців у Тиролі та Істрії. Італія могла встрявати в світову заверюху, але не по стороні Австрії. Мусоліні закликає маси, щоб не далися втягнути до війни по стороні Австрії. Таємно й поспішно організував виступ мас, коли б уряд таки захотів стати по стороні союзників. „Коли б Італія захотіла покинути неутральність і стати по стороні осередніх держав, обов'язком італійського пролетаріату є одинокє: повстати! Ми не є ні куми ні утриманки ні Австрії ні Німеччини!...“ І уряд рішив задержати неутральність.

Та це була тільки половина завдання. Неутральність, добре. Добре, як Німеччина програє. Але — як виграє? Австрія, оп'янена перемогою, зявиться із багнетами в північній Італії. Неутральний завжди має двох ворогів: того, що виграє, й того, що програє. Мусоліні зрозумів ту правду. Він ніколи сліпо не держався однієї думки. Свої погляди ставляв в обличчі дійсности. Неутральність могла стати загрозливою для Італії. І Мусоліні перейшов до другого погляду: „До вас, юнаки Італії, молоді робітники варстатів і шкіл, молоді роками і духом, юнаки, яким судилося творити історію, до вас я звертаю мій заклик-побажання. Мій заклик має в собі таке слово, якого я в спокійні часи не вимовив би ніколи, а тепер я його вимовляю на весь голос, на всю грудь, з певною вірою — це страшне й чарівне слово: в і й н а“. Війна по стороні коаліції, війна Італії із Австрією.

Тих слів не писав в „Аванті“. Соціалістичний ча-

сопис покинув, заснував свій щоденник — „Попольо д' Італія“ (Народ Італії). Покинув і соціалістичну партію. В Міляно, на зібранні соціалістів, по бурхливих промовах, криках, по суперечці ортодоксів із націоналістами, покинув соціалістів. Покинув, щоб пропагувати війну з Австрією. На своєму часописі біля наголовка вмів два кличі. Перший: „Хто має залізо — має хліб!“ Другий: „Революція це ідея, що знайшла багнети!“ А думки свої вмів кинути в маси, вмів захопити ними молодь. Повстали ще інші часописи, що закликали до війни. Слово Мусоліні мало хребет, з нього була сила, в ньому було майбутнє. Не дивота, що соціалісти пінилися із злости. Тратили не тільки його, тратили й маси, які він перетягував на свій бік. Тратили молодь. Мусоліні створив „Фаші ді аціоне ріволуціонарія“ — гурти молоді, без програми й партійних статутів; „фаші“ були звязані тільки ціллю: війна. Але пізніш ті гурти можуть сціпитися в могутчу організацію! „Думаю — писав тоді, — що з цих гуртів людей, які мають відвагу голосити ересь, може створитися щось нове й велике. Сьогодні війна, а завтра буде революція... Війна це гамарня, що в ній пригтовляється нова революційна аристократія“.

Зібрання, віча, статті в „Попольо д' Італія“ — заповнювали весь час Мусоліні. Це був час так гарячкової праці, як пізніш підчас організування фашистської перемоги. Праці — поспішної й відповідальної. Але — успішної, як це завжди бувало й буває там, де зявиться Мусоліні.

І італійський уряд виповідає війну Австрії! 24-го травня Беніто Мусоліні написав у „Попольо д' Італія“: „З нинішнім днем нація покликана до зброї. З нинішнім днем існують тільки італійці. І тепер, коли сталь ось-ось зустрінеться із сталю, з наших грудей виривається єдиний оклик: хай й живе Італія! Ми, о Мати Італіє, жертвуємо Тобі, без страху й докору, наше життя й нашу смерть!“ Мусоліні не пішов слідом

демагогічних горлачів, що тільки говорити вміють високопарні слова. Коли війну виповіджено, сам зголосився до війська. Покинув улюблений часопис — редакційним товаришам поручив даліше вести боротьбу з усякою гниллю. Покинув політичну діяльність, що виносила його на суспільні верхи. Пішов в воєнні скопи як рядовий вояк. Полковник хотів ли-

Мусоліні відкриває новозасноване місто Літторію, побудоване на висушених за фашистівського режиму Понтійських багнах під Ріолюм

шити його при штабі, хай пише полкову історію. Але Мусоліні відмовився. Його місце в боєвій лінії. Не для того він звав італійців на фронт, щоб потому самому декуватися.

В окопах зразу завоював серця фронтових товаришів, отих калябрійських верховинців, тосканських селян, сицилійських виноградарів. Його відвага, його холодна кров у боях здобула йому пошану.

— Ми бачили, що ви були відважні під вогнем гарматніх стрілен — сказали йому одного разу, — то ми хотіли б, щоб ви були нашим командантом.

Перша номінація — на вістуна „за його повчаючу діяльність, за високу гідність берсаліера і за рівновагу душі — перший у кожній праці чи нападі, не зважає на невгоди, відданий і сумлінний у виконванні своїх обов'язків“. Дійшов до підхорунжого, вище ні. Позафронтове начальство не любило його. Був 6 днів у старшинській школі, але відкликали його на фронт, не знати чому. Не любили його й соціалісти — ті за фронтові гиени оклеветували його як могли. Навіть писали до своїх партійців в окопах, щоб ті при найближчій нагоді вбили Мусоліні. В 1917 р. вибух бомбомет, вбив п'ятох вояків, Мусоліні важко поранив. Лікар із фронту переповів таке: „Одного дня прибігає до мене сотник Велля — й зворушеним голосом каже: „Несуть раненого Мусоліні!“ І шез... Ми всі нічого не знали, що головний редактор „Попольо д' Італія“ знаходиться в окопах. Соціалістичні і клерикальні щоденники говорили отверто, то скрито, що Мусоліні „сховався в окопах запілля“. Бачу бліде обличчя. Чорний заріст. Двоє чорних-чорних очей дивиться на мене. Це він! Признаюся: мене огорнуло зворушення... Гарячка доходить до 40^{1/2} ступеня. Грозять комплікації. Чистимо від відламків долішню частину ноги. Був зевжди мовчаливий, насуплений, майже нестерпний. Приглядався металевому приладдю. А коли воно поринало в його рану, затискав зуби й ледве чутно

кляв*). Але зараз потому, дивлючись на нас, всміхався“. Дістав тоді 42 рани, тіло було опарене й пірване. Коли ж його відвідав один із редакторів „Попольо д' Італія“, написав через нього лист до співробітників свого часопису: „Я гордий, що виконуючи свої повинності забавив моєю кров'ю шлях до Трієсту!“ На шпиталь, де лежав, австрійські літаки кидали бомби; всіх ранених звідтам забрали, тільки його залишили, бо перевозити його було небезпечно.

В той час, коли головний редактор боронив честь Італії в окопах, його товариші-співредактори „Попольо д' Італія“ боронили Італії в запіллі. Громили слабодухих, німецький уряд, гатили по дезертирах. „Попольо д' Італія“ піддержував віру в масах, моральну силу в армії, коли осінню 1917 р. австрійці розбили італійців, а римський уряд уже шукав претексту до заключення миру. Мусоліні писав:

„Будемо терпіти холод і голод. Це не важне. Інвазія — це холод, це голод, а понад усе — це пониження. Того ми не стерпимо! Хочемо й мусимо перемогти й переможемо“.

„Ні! Ні! Ні!...“

Осінь 1918 року. Перемога антант, катастрофа австрійської армії над рікою Пявою. Перемога!

Чи можна словами описати той бурхливий вибух радості, що огорнув усі народи на вістку про кінець чотиролітньої кривавої війни! Чи можна якимбудь способом змалювати захоплення народу-побідника!.. Національні маніфестації, радісні походи, крикливі віча, військові паради, святочні академії, захоплюючі промови й статті в часописах, загальна втіха, всенародня радість.

Але по Пяві прийшов Версай із Мировою Конфе-

*) Підчас операції не дозволив себе захльоформувати. „Я був цікавий“ — розказував пізніш, — „як лікарі роблять операцію“.

ренцією, де представників Італії ледве зволили ласкаво слухати. Але по військовій перемозі прийшов хаос у внутрішній державі. З фронту вернулися сотні тисяч вояків, яким треба було дати працю й хліб. Вернулися передові звеличники війни із Австрією, які хотіли бачити наявні користі з тієї жорстокої боротьби батьківщини з ворогом. Проти себе станули два табори: уряд із згангренованим запіллям та соціалістичними демагогами — і маси, які домагалися хліба, з вояками, що щойно повернулися з окопів. Старий світ і новий світ. Нація, незадоволена успіхами війни.

Беніто Мусоліні свіжо з окопів кинувся знов у вир політичного життя. Писав, промовляв, агітував. Виступав проти недолужного уряду, що не вмів використати військового успіху для Італії. Атакував запільних героїв за їхню байдужість до життєвих та історичних інтересів Італії. В Міляно, на одному величезному вічі, виступив посол в обороні уряду. Юрбі це не сподобалося.

— Мусоліні! — почали кричати. — Хай говорить Мусоліні!

І Мусоліні, що тримтів від слів посла, тримтів від обиди, киненої нації в обличчя, Мусоліні піднявся. Вдаряючи об опертя, заgrimів:

— Ні! ні! і ні!...

Оце „ні! ні! ні!“ стало начальним гаслом його політичної діяльності в найближчих роках. Це було „ні!“ для політики (властиво: немочі) уряду, „ні!“ для соціалістичних крикунів, „ні!“ для большевицької пропаганди, що стала просотуватись до Італії. Його часопис „Попольо д' Італія“ стає кипучим осередком нових думок, кузнею нового життя. Мусоліні організує „Фаші ді комбатименто“. 23 березня 1919 року зібралось на відлюдній площі сто сорок п'ятьох людей. Маленька горсточка! В противника, в соціалістів, було чвертьмільйона зареєстрованих членів, в їхніх руках були окружні й громадські ради, вони мали понад

півтори сотні послів. Давид проти Голіята! Вже від перших днів молода організація „Фаші ді комбатіменто“ (Боеві гурти) мусить зводити боротьбу з сильним противником, з соціялістами й із ще більше небезпечними комуністами. На редакцію „Попольо д' Італія“, що стала центром фашистів, хочуть робити напад. Тому редакційні кімнати перемінилися в муніційний склад: в Мусоліні на редакційному бюрку лежали револьвери й ручні гранати, в шафі бомби, в печі запакований динаміт.

Фашистів зустрінула боротьба на самому початку. За дужі „ні! ні! ні!“ їхнього вождя. Саме тому молода організація стала рости. По всіх містах виростають їхні організаційні клітини. В час, коли нездарний уряд піддається на Мировій Конференції, дозволяє на цькування зрадницької пропаганди в Італії, не борониться перед політичним і господарським розладням, — фашисти єдині виступають в обороні чести й ладу батьківщини. В квітні 1919 р. комуністи влаштували в Міляно багатотисячний похід, щоб робітничі маси підорвати до страйку. Фашисти — 300 бувших вояків і студентів — кинулися з палицями на чоло походу й червоні маніфестанти в страху розбіглися. Відвага стоїть за скількість.

Поет і летун Габріеле д' Анунціо, проти волі уряду, в вересні 1919 р. заняв від Австрії Фюме. Мусоліні поїхав туди й влаштував велике віче. Вертаючись назад, вступив до Фльоренції і тут теж відбув віче. По вічі зайшов до самотнього ресторану на вечеру. Кількох жовтодзюбів пізнало його. Хочуть поглузувати з нього — проходячи кинути йому на стіл дрібну монету. Мусоліні витягнув револьвер і положив його на столі.

— Перший, що проходитьиме сюди — сказав не підносячись, — дістане кулю!

Одного дня його арештували. За те, що виступив проти вибору дезертира на посла. Але на другий день увільнили. Його боялися! Коли італійські соціялісти

приїхали до Москви з чолобитнею, Ленін спитався:
— А Мусоліні, чи ж не шкода, що він не в ваших рядах? Щкода, велика шкода! Він напевно завів би вас до перемоги...

По перших труднощах і боях „Фаші ді комбаті-менто“ стали настільки сильні, що в парляментських виборах у 1921 р. здобули 33 мандати. Вийшов послем і Мусоліні. Успіх додав фашистам сміливости. На вбивства своїх друзів червоними — відповідають убивствами червоних. Дисциплінованими гуртами побивають противника. І це зеднує щораз нових прихильників. В листопаді 1921 р., на Фашистівському Конгресі в Римі, зібралося вже 2.200 „фахів“ — 310.000 членів-боевиків. Генерал Гандольфо а Онелія й Італьо Бальбо (сьогоднішній маршал та губернатор Лібії) організують фашистів у справжню армію. Фашизм стає силою, з якою в Італії мусять рахуватися, якої бояться.

А яка програма того фашизму? „Наша програма дуже проста: хочемо володіти Італією!“ — сказав вождь фашистівського руху.

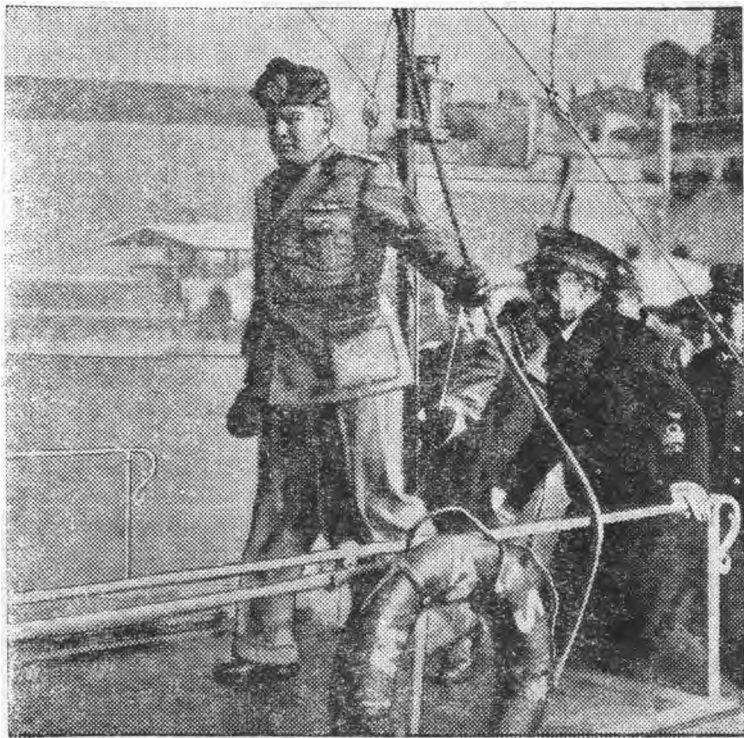
Марш на Рим

Страйковий рух огорнув цілу Італію. Червоні прапори лопочуть над країною Сціпіонів і Цезаря. Червона пропасть відкрилася перед Італією. Промисл став, торгівля зниділа, бешкети змагаються, анархія зростає. Зближається година одностайного виступу фашистів. Фашистівські відділи заняли залізниці, почти, фабрики по всій Італії.

„Фашисти всієї Італії! З цього моменту вважайте себе матеріяльно й морально змобілізованими. Коли прийде потреба — прибіжите із швидкістю грому, збираючись у місцях, які вам будуть указані. І перед вашим поривом усе впаде!“ (З відозви в „Попольо д' Італія“).

Мусоліні призначив виступ на жовтень 1922 р. Ше

трохи побоювань: як поставляться до виступу — військо, моряки, поліція, король, інші партії? Почали крутитися слухи, що фашисти задовольняться п'ятьма міністерськими теками. Але — слова одне, а дійсність друге. 24. жовтня 1922 р. на великому зібранні фашистів у Неаполі, Мусоліні сказав: „Вся Італія дивиться на цей наш збір. Коли б рішальний удар залежав від сили — наша перемога...“ А потому накликував до готовости: „І кажу вам у цій великій святочній хвилині,

Мусоліні входить на італійський військовий корабель.

що йде вже на дні, може й на години. Або дадуть нам уряд, або впадемо до Риму й сами його візьмемо! Чин мусить одночасно пройти в цілій Італії, в кожній частині треба буде вхопити за горло оту нужденну політичну клясу пануючих. Негайно вертайтеся на свої місця. Я вам кажу, впевняю вас і присягаю: наказ, коли буде потреба, прийде!“

По зібранні перед Мусоліні продефілювали дисципліновані „фаши“. Витають його: — Дуче! (Вождь). А дуче побачив, що сила в нього м'огуча. Коли йому запропонували участь у мішаному кабінеті міністрів, відмовився. Він може жадати повноти влади. Із своєї ставки в Міляно кинув наказ. Вся влада в північній Італії опинилася в руках фашистів. 27 жовтня 1922 р. генеральний штаб фашистських військ примістився під Римом. 28 жовтня фашисти заняли уряд середушої Італії.

Провід фашистських збройних сил — Бянкі, Де-Бона, Де-Веккі й Бальбо — видав відозву:

„Фашисти! Італійці! Година рішучої баталії вже вибила... Відсьогодні військо фашистів змобілізоване. Военний стан фашизму входить у життя... Фашисти всієї Італії! Духом і силою по-римському держіться. Треба перемогти. Переможемо! Хай живе Італія, хай живе фашизм!“

Мусоліні видав наказ: марш фашистів має початися опівночі, з 27 на 28 жовтня. Сам залишився в Міляно, своїй головній ставці й твердині фашистського руху. „До Риму по якісь там парламентарні концесії не йду“ — заявив. — „З Міляно рушуся лиш на те, щоб станути на чолі легіонів“. 30 жовтня вранці три кольони „чорних сорочок“ (фашисти прибрали собі чорні сорочки як однострій) станули під Римом. Міністри домагаються, щоб проголошено военний стан. Король такий декрет підписати відмовився. Своему генерал-ад'ютантові поручив завітати Мусоліні до Риму. „Дуже добре“ — відповів вождь фашистів. — „Подякуйте

його величності... Зараз їду до Риму". На стації сказав до фашистів: „Завтра вранці Італія не матиме вже міністерства — буде мати уряд!" А до начальника стації: „Хочу виїхати точнісенько. Відтепер на майбутнє все мусить проходити досконало!"

29. жовтня 1922 р. в 7.40 год. вранці поїзд, що віз Мусоліні, спинився на малій стації під Римом. Заграли фашистівські фанфари, залунав фашистівський гімн. Нараз усе вмовкло: вийшов вождь. Був блідий, не порушний. Блищали його чорні очі. Оглянув усіх. Стояв як статуя.

— Фашисти! — кинув своє дуже слово воякам фашистівської армії. — Наш рух побідив. Італія вже в наших руках. І ми присягаємо повести її на шлях давньої могутності!

В Римі його витали як спасителя батьківщини. Як колись старинні римляни витали Цезаря, коли той здувши внутрішню распрю. Непроглядні маси народу окликували його, як входив до королівської палати дістати поручення творити уряд.

Коваленко з Предаппіо вступив у третій розділ свого життя...

Фашистівська держава

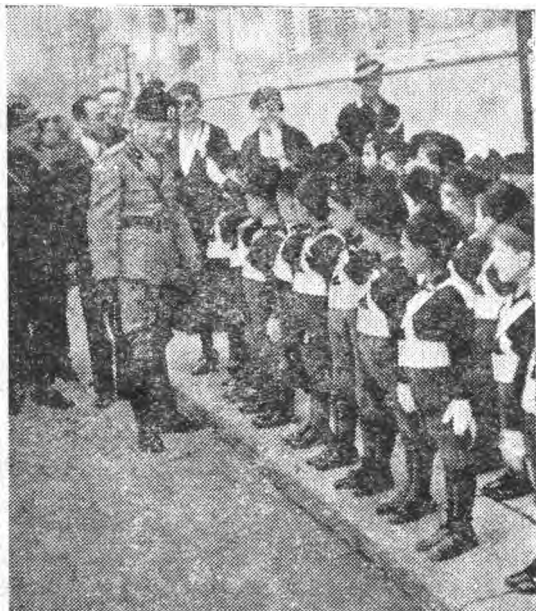
Фашизм, вже від своїх народин, устряв у соціальну боротьбу. Коли скомунізовані робітники заняли 6.000 фабрик, а уряд не міг тому протиділати й господарське життя Італії опинилося над берегом пропасти, Мусоліні дав знак своїм відділам, т. зв. „скадрисам", увільнити фабрики. Так підприємці, промисловці побачили в фашистах поміч для себе й поперли фашистівський рух. Але вони помилялися, бо не бачили правдивих спонук, що кермували „скадрисами". Фашизм не був проти робітництва, фашизм був і є проти господарської катастрофи батьківщини. Робітники, що окупували фабрики, не могли б тих фабрик пустити в рух, фабрики стояли б безчинно. А тоді ро-

бітники стратили б, із власного нерозуму, хліб і працю, держава опинилася б в анархії, на ласці сусідів і чужих потуг. Ні, фашизм не міг бути проти робітництва. Ні, Мусоліні, колишній муляр і речник робітничих інтересів, не міг би стати по стороні фабрикантів. В 1907-08 рр. Мусоліні був учителем у Тольмеццо й щоденно бачив там жінки, що двигали цеглу або з дитиною на плечах в поті чола сапали свої мізерні поля. Вечерами ходив по хатах і слухав розмов про робітничу й селянську нужду. Сам у холоді й голоді мандрував на чужину, бачив тисячі італійців, що із злиднів виїздили за море, аби там знайти який-такий прожиток.

Ні, Мусоліні був за робітниками! Але й за підприємцями. Коли дійшов до влади й став сильний, розв'язав італійську соціальну справу в непрактикований досі, але чи не найкращий спосіб. Не кинув каменем на підприємців, але й заступився за робітництво, село й місто погодив в одному соціальному ладі. По довгих пригодах і практиках, по проголошенні „Карти Праці“ (21 квітня 1927 р.), по спільних нарадах і конференціях робітників та власників із фашистівськими провідниками, — врешті в 1934 р. переорганізовано Італію на корпоративну державу. „Нічого без держави, нічого побіч держави, нічого проти держави!“ — під тим кличем фашизм перевів господарсько-соціальну революцію в Італії.

Робітники й підприємці зорганізувалися в синдикати, робітники в свій синдикат, підприємці в свій. Вступ до синдикату добровільний, але незорганізований робітник мусить платити вкладку до синдикату, бо користує з усіх управлень робітничої організації, а фабрикант незорганізований у синдикаті не дістане ні державних кредитів ні замовлень (а в Італії все е державне). Синдикати це союзи першого ступеня; вони лучаться в унії. Унія обіймає робітників даної ділянки промислу в якомусь окрузі; осібну унію творять промисловці тієї округи, що мають підприємства

з тієї самої промислової ділянки (синдикати теж є союзами робітників або працедавців тільки тієї самої промислової ділянки). Дальший ступінь це

Сьогоднішня й завтрашня Італія: Мусоліні серед молоденьких „Синів Вовчиці“.

т. зв. федерації. Цілий світ праці й підприємств поділений на корпорації: в корпораціях зорганізовані робітники й підприємці даної галузі виробництва в цілій державі. Ті корпорації є трьох типів. Хліборобський обіймає корпорації: годівлі збіж, годівлі вина, годівлі олійних рослин, годівлі буряків та цукроварства, годівлі худоби й риболовлі, деревної господарки, волоконництва. В промисловоторговельному типі маємо корпорації: мета-

люргічного промислу й будови машин, хемічного промислу, одержного промислу, папірництва й друкарства, будівництва, газу-води-електричності, гірництва, шкляного й керамічного промислу. П о м і ч н и ч о - г о с п о д а р с ь к і корпорації: установи обезпечень і кредитові централь, вільні фахи й мистецтво, морська й повітряна комунікація, комунікація на суходолі, видовища, готелярство. Для прикладу: готелярська корпорація обіймає всі сільські заїзди в Італії, люксові готелі, туристичні бюро, кельнерів, куховарів, служниць, управителів готелів аж до власників готелів включно; робітники входять до корпорації через свої професійні союзи, працеємці — через свої союзи. Щойно в корпорації об'єднаний світ робітників і власників. Корпорація це своєманітний парламент, це рада, до якої входить однакове число заступників підприємців та заступників робітництва (від 13 до 65); крім них ще в тій раді є 3 фашистів, що заступають інтереси держави. Всі корпорації злучені в „Н а ц і о н а л ь н у К о р п о р а ц і й н у Р а д у“. Від держави виконує нагляд міністр корпорацій і він є кожночасно предсідником кожної корпорації.

В такому ладі годі говорити про перевагу капіталістів. А коли робітники задираються з власниками, Мусоліні бере завжди сторону робітників.

Фашизм не скасував приватної власности, як це зробили комуністи, але розтягнув над нею свою контролю. Фабриканти помилилися, коли думали, що Мусоліні стане на їхньому боці. Фашистівський корпоративний лад однаково стає по стороні робітників, що й працеємців, є безсторонній, призначений для усправнення цілої державної машини. А що корпоративний лад є корисний, виявила війна в Абісинії (1935 — 36 рр.): не зважаючи на санкції й усякі труднощі фашистівська Італія впоралася з кольоніяльним підбоем блисквично, ще заки Англія вспіла проти неї змобілізувати свої сили, такі важкі, нескоординовані, розбиті й

відосередні. Що в одному місці бракувало, це Мусоліні наказав надолужувати в другому. До роботи він запряг усіх, жертви всі мали давати, вчених заставив робити винаходи, робітників і вояків творити майбутнє. Його зять, міністер закордонних справ гр. Чіано, попровадив першу летунську ескадру на абіссинське місто Адуу, а в тій ескадрі було двох синів диктатора: Бруно й Вітторіо. Де в гру входить інтерес держави, там не може бути винятків ні для кого. Все для держави! Ось клич, під яким зорганізував Мусоліні державу. Під тим кличем створений корпоративний лад, під тим кличем іде незвичайно зручно ведена зовнішня політика Італії. І під тим кличем виховується італійська молодь.

Мусоліні взяв у рямі фашистівського виховання всю італійську молодь, від 6 до 18 року життя. Організація для наймолодших називається „О п е р а Н а ц і о н а л е Б а л і л л я“ — назва походить від імени малого хлопчини, що в 1746 р. викликав у Дженові італійське повстання проти Австрії. Наймолодші, від 6 до 8 років, це „Сини Вовчиці“, від 8 до 12 років — „Балілля Екскурсіоністи“, від 12 до 16 років — „Балілля Мушкетарі“, від 16 до 18 років — це вже юнацька організація „Авангарда“ (Передня Сторожа). Потому молоді італійці вступають до „Фаші Джіованілі ді Комбатіменто“. Щойно перейшовши всі ступені юнацької організації вступають до фашистівської міліції та до фашистівської партії. Осібно існує організація молодих моряків, та осібно організації дівчат: „Малі Італійки“ й „Молоді Італійки“. Для виховання молодих кадр працюють спеціальні інструктори, вишколені в Фашистівській Академії.

Вже змалку молоденький італієць втягується в гуртове життя, по таборах та на курсах учиться служби для батьківщини. Рушниця для нього такий же невідмінний і невідлучний прилад як перо й олівець. По дитячих та юнацьких ступенях вишколу стає в лави

„Фашистівської Міліції“ — боєвої організації, де служить від 20 до 50 року життя. Міліція має сьогодні 300 тисяч вояків-добровольців і враховується до збройних сил держави. Вишкіл на вояка може не так тут важний, військовий вишкіл дає військова служба, яку кожний фашистівський міліціант мусить відбутися. Важніша тут моральна підготовка на громадянина. „Приготовляю молодь до життєвої боротьби й до боротьби за націю“ — сказав Мусоліні. — „Ми хочемо,

Мусоліні часто відвідує табори й курси молоді. Ось, на оцій ілюстрації, бачимо Мусоліні в одному таборі, як декорує юнака відзнакою заслуги.

щоб молодь узяла наш смолоскип, щоб запалала нашою вірою, щоб була готова й певна продовжувати наш труд“.

Диктатор приватно

Неодному здобуття влади перевернуло здоровий розум у голові. Наполеон був великий як генерал і як перший консуль, але стався смішний, коли проголосив себе цісарем і почав убиратися в староримські цісарські одежі. Неодин демократичний крикун дістає із владою заворот голови й йому здається, що став трохи не ко-ролем.

Зате Мусоліні приватно належить до найскромніших людей. Не буває на бенкетах і забавах, не розкошується владою для своєї особистої вигоди. Не виносить фотеля й пантофлів, не любить бородатих людей — вважає, що бороду носять на те, аби за нею приховати пустоту в голові. Його найбільшою амбіцією є: все знати та вміти. Він сам кермує самоходом. При одній нагоді пояснив, чому навчився шоферства: „Маси люблять бачити, що я сам кермую своїм возом!“ Хто кермує державою, той мусить уміти кермувати й самоходом. Кермує й літаком, скінчив летунську школу й дістав диплом на пільота. Залюбки їздить верхи. Знаменито володіє англійською, німецькою та французькою мовою. Читає, читає, читає. Все можна закинути йому, але кожний признає, що диктатор Італії має відомості з усіх ділянок життя. Визнається на всіх справах, тому може скоро рішатися в найзаплутаніших питаннях унутрішньої й зовнішньої політики. Під боком держить підручну бібліотеку книжок та статистичних даних. Тому найкраще з усіх державних мужів орієнтується в міжнародніх справах.

Любить театр, але на вистави не ходить, бо його час зайнятий працею й читанням. Працює цілий день у Венецькій Палаті. А коли хоче відпочити — але тільки аж по праці! — може сховатися в себе дома. „Коли хо-

чу бути невидним“ — сказав раз, — „о́кружає мене го́род віллі Торльонія, в якій мешкаю, а те, що маю там гарного верхівця, є єдиною користю, яку з виконування влади я осягнув у своєму приватному житті. Не змінив я теж способу життя, стався лише більш здержливий, харчуюся яринними стравами, дуже рідко пю вино. Від самого початку я оминав товариські розривки, бо цілий день проводжу при бюрку в праці з людьми й не можу посвячувати вечерів на розривки, бо тоді сам працюю, ані теж ночей, що мені потрібні на сон і відпочинок. Порядок і педантерія*), які заховаю в праці, були мені притаманні завжди; моє бюро в редакції виглядало так само як і тут, у Венецькій Палаті, і вже тоді я ділив свій день на дрібні частинки, щоб могли його якнайкраще використати“.

Коли йому хотів король надати княжий титул — Мусоліні відмовився. А коли один публіцист спитав його, чому він не проголосив себе монархом, відповів, що над такою справою ніколи не застановлявся. Вдома він найкращий чоловік і батько, але й поводиться тут як звичайна сіра людина. Його ж жінка сама із служницею ходить на базар по закупи. Одну дочку, Едду видав заміж за здібного дипломата гр. Чіано, сини брали участь у абісинській війні (один уже оженився й є фільмовим підприємцем, а другий воював на літаку в Еспанії).

Ходить без сторожі й охорони. Кожний італієць може з ним побалакати — Мусоліні це найприступніший із усіх диктаторів. Тому маси його так люблять. А 16 років його влади зєднали йому віру й обожання всього італійського народу.

Відважний, любить ризик. Раз його самохід віхав у пропасть, Мусоліні ледви встиг зіскочити. Самохід провалився в яр, а Мусоліні тільки засміявся з причини.

*) Педантерія — надмірна дбайливість про порядок.

До всіх Піонерів, Заступників та Передплатників

1. Повідомляємо, що почавши від чергового числа „ДЕШЕВА КНИЖКА“ буде появлятися правильно що 2 тижні. Тому просимо наших Піонерів і Заступників учас полагоджувати свої грошеві зобовязання щодо **ОСЕРЕДКУ ВИДАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ МАСОВІЙ ОСВІТІ**. Замовлення на нові випуски треба робити заздалегідь, бо зараз по виході з друку наклад вичерпується й деяких життеписів Видавництво не може пізніш достарчити тому, що вони вже розійшлися. А життеписи, ті що вийдуть, належать до найцікавіших і напевно будуть дуже почитні.

2. Дехто не знає, що значить печатка на посылках видань: „Пшепровадзіць контролен і о виніку доєсьць“. Ця печатка вибита львівською поштою й відноситься тільки до розрахунків пошти з Адміністрацією Видавництва. Львівська почта наказує почтовим урядам перевести контроль скільки примірників „ДЕШЕВОЇ КНИЖКИ“ йде туди; тому у Львові такі звіщення почтових урядів зраховують і цей рахунок, порівнюють із рахунком нашої Адміністрації. Почта хоче довідатися, чи ми не платимо за меншу кількість посланих примірників ніж ми справді висилаємо. Отже ця „контроля“ відноситься тільки до кількості наших посилок і є внутрішньою справою почтових урядів.

3. Звертаємо увагу всіх на оголошення на останній сторінці окладинки, що вже вийшов із друку **КАЛЕНДАР МОЛОДОГО УКРАЇНЦЯ** на 1939 р. Просимо прислати замовлення разом із згори вплаченими належностями за календар, бо за післяплатою його вислати не будемо.

Należytość pocztową uiszczono
gotówką

„ДЕШЕВА КНИЖКА“
Lwów — ул. Гродзіцких 1.

НАКЛАДОМ В-ва „ДЕШЕВА КНИЖКА“ у ЛЬВОВІ
вже вийшов із друку великий

Календар Молодого Українця на 1939 рік

128 СТОРІН ДРУКУ! ЦІНА 50 ГР. (з перес.: 65 ГР.).

Щоб не платити пересилки, складайтеся по кількох і висилайте гроші одним чеком. Хто пришле 2.50 зл., той дістане 6 календарів, хто 5 зл. — той дістане 12 календарів, і т. д. Кожний із Вас повинен мати цей прецікавий і багатий змістом календар!

ВИСИЛАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ ЗА ПОПЕРЕДНІМ НАДІСЛАННЯМ ГРОШЕЙ!

Гроші слати чеками Пром-банку, зазначивши: „на календар“. Хто не має такого чека, нехай на своїй пошті купить за 1 грош складанку ПКО й на ній виповнить: „Spółdzielczy Handlowo - Przemysłowy Bank“ — Lwów, а в місці, де треба подати число конта, хай випише число: 506.778. Хто й того не може зробити, хай вишле гроші котримсь із роз. переказів „Осередку“ (на другій стороні напишіть: „на календар“).

**ОСЕРЕДОК Видавничої Допомоги
МАСОВІЙ ОСВІТІ**

Видає В-во „ДЕШЕВА КНИЖКА“ (В. Кунанець)

— За редакцію відповідають В. Сидорак і Є. Мельник. —
Друкарня „СЛОВО“, Львів, вул. Чацького 6. — Телефон 276-24.